

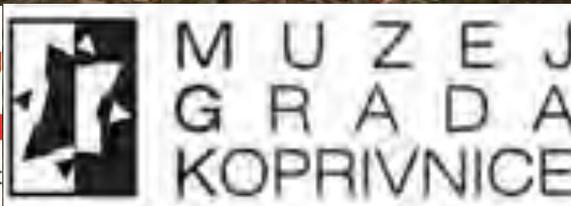
Topografija arheoloških lokaliteta s talioničkom djelatnošću na prostoru Podravine

Javna prezentacija rezultata 1. godine projekta HRZZ
TransFER, IP-06-2016-5047

3. Dani Muzeja grada Koprivnice

Galerija Mijo Kovačić
Koprivnica, 26. srpanj 2018.

Ivan Valent, Muzej grada Koprivnice

Istraživački projekt Hrvatske zaklade za znanost
TransFER (IP-06-2016-5047)

*Proizvodnja željeza uz rijeku Dravu u antici i
srednjem vijeku: stvaranje i transfer znanja,
tehnologija i roba*

Ciljevi projekta:

- I. proširiti znanstvene spoznaje novim znanjima o primarnoj obradi i proizvodnji željeza u nizinskom području sliva rijeke Drave
- II. odgovoriti na pitanje na koje načine i uolikoj mjeri je ta proizvodnja utjecala na identitet zajednice i formiranje i dinamiku razvoja različitih socio-kulturoloških odnosa u društvu tijekom antičkog i srednjovjekovnog perioda.

Kako bi se definiralo značenje proizvodnje željeza u kontekstu antičkih i srednjovjekovnih društava, postavljeni su sljedeći ZADACI:

- 1. definirati podrijetlo željezne rude i potrebnih resursa (glina, voda, drvo);**
- 2. definirati tehnologiju obrade željezne rude kroz razdoblja i intenzitet te proizvodnje;**
- 3. definirati utjecaj proizvodnje željeza u kontekstu socio-kuturološkog okružja i interakcija ljudi i roba.**

Virje – Volarski breg, 2007. (T. S. Ivančan, IARH)

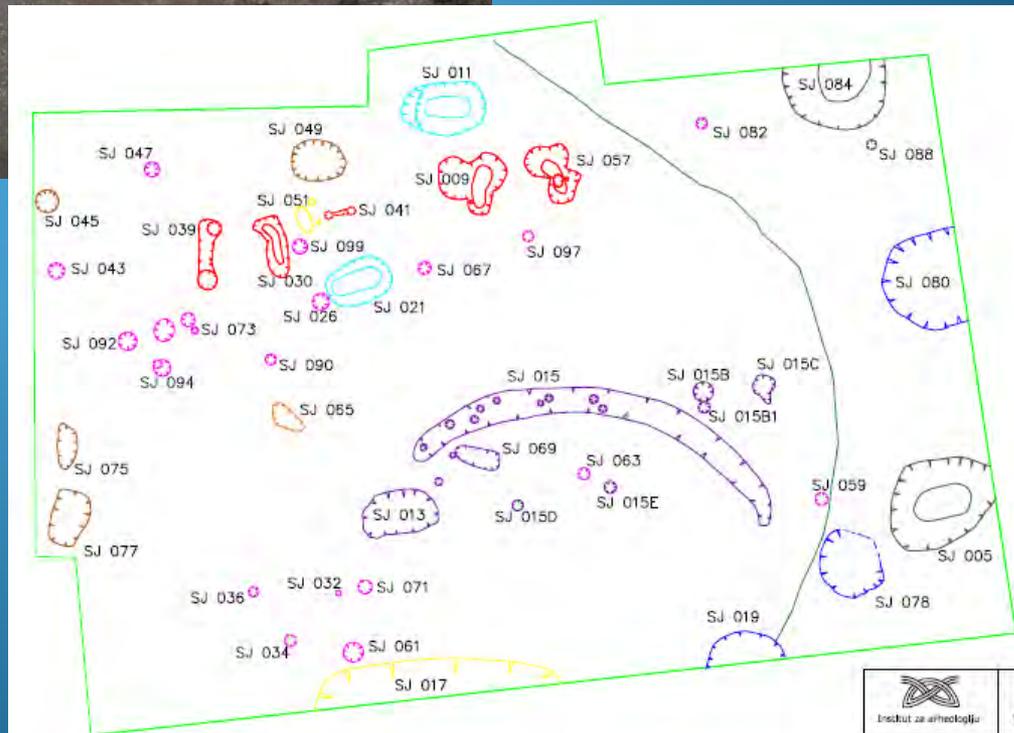

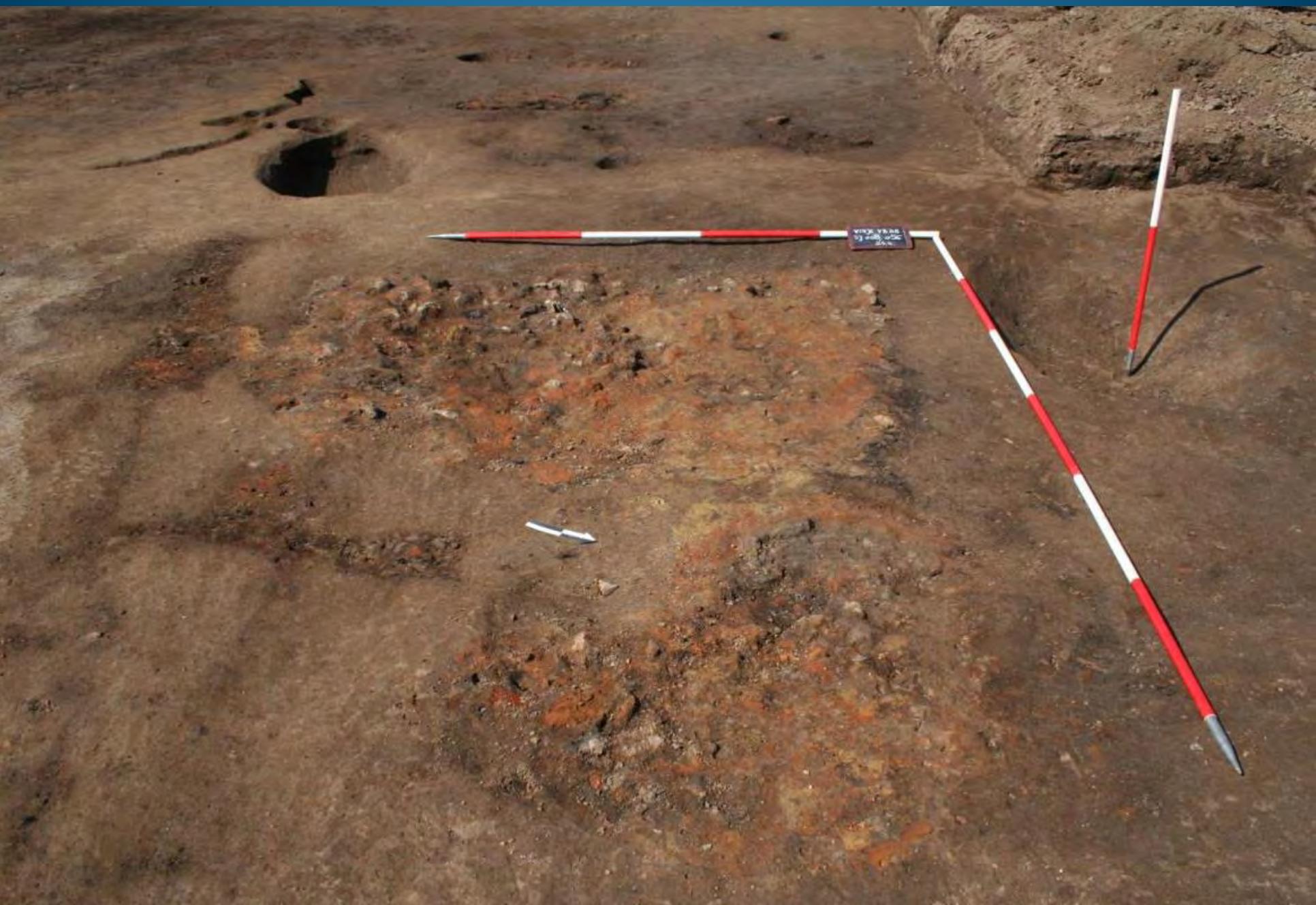

Slika: T. Tkalčec, IARH

Rov 1 – 230 m²:
5 talioničkih peći *in situ*
Ostaci 4 uništenih peći
5 jama sa zagorenim dnom
1 ograda sa stupovima

Plan: K. Jelinčić, IARH

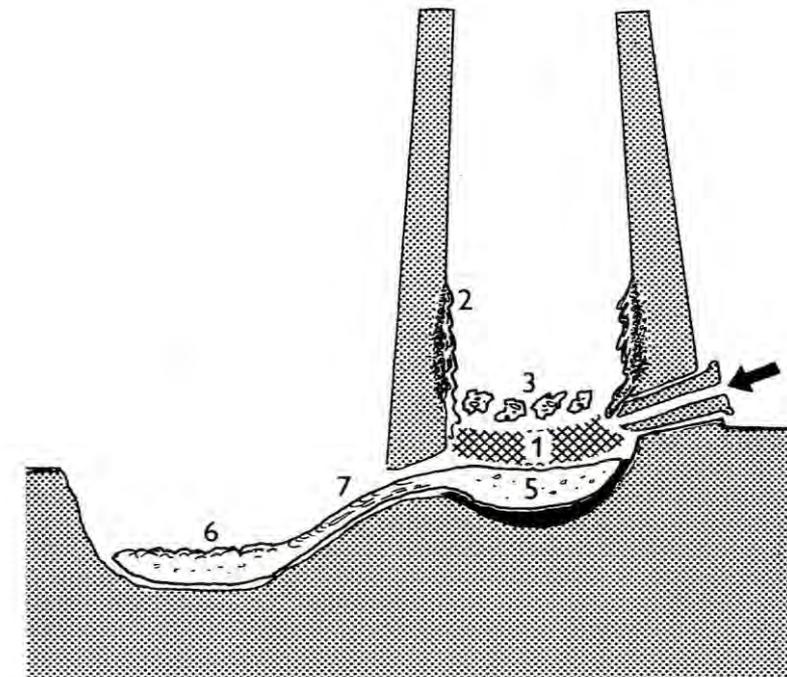

Virje – Volarski breg 2008. (T. S. Ivančan)

Peći na istek – 3 djela:

1. ognjište – unutrašnjost peći sa zagorenim dnom unutar koje se ruda miješa s ugljenom /1-5/
2. Zagoreno dno malog kanala kroz koji se zgura ispušta iz peći /7/
3. Manja jamica unutar koje se zgura skupljala /6/

Pleiner 2000: 258, Fig. 67, right; flat-hearth tapped furnace)

Virje – Volarski breg 2008. (T. S. Ivančan)

Virje- Volarski breg

Površina istražena magnetskom metodom

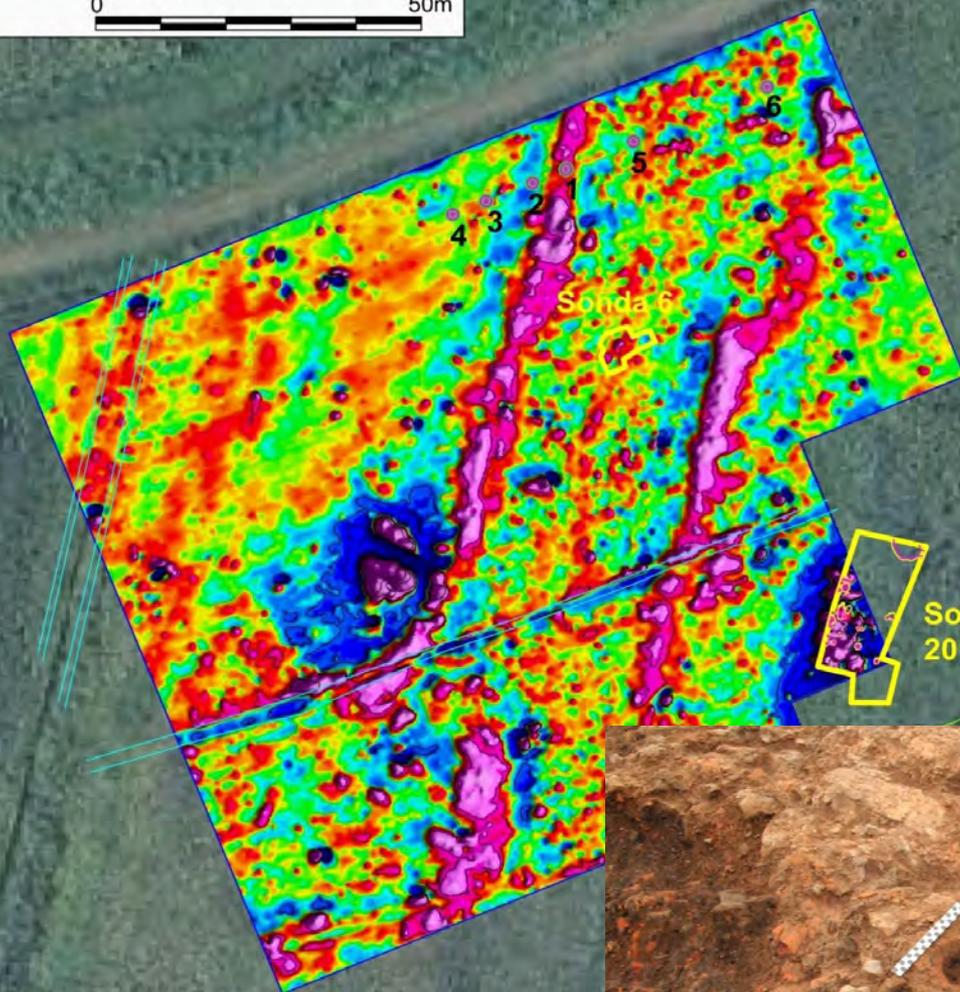
Arheološka sonda (rub sonde)

Suvremeni jarci na površini

Plitke bušotine (do ca. 1 m)

0 50m

Sonda
2012.g.

Rov 5 – 202 m²
Preko 1 tona zgure/troske

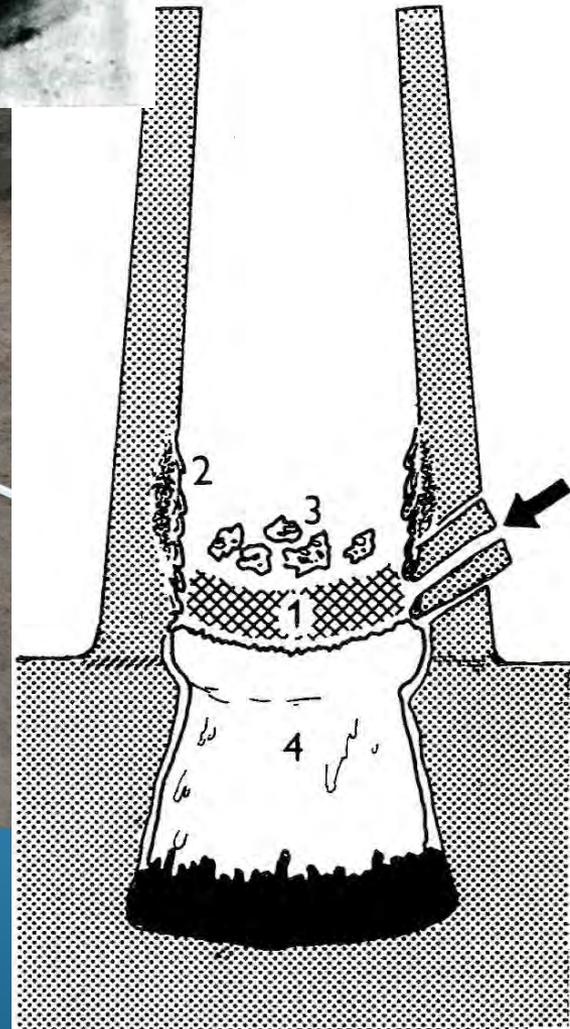
Virje – Sušine
2012.

(Pleiner 2000:
Pl. IX, Rimsko-
barbarske jamske
peći u Jutlandu,
Drengsted,
Denmark)

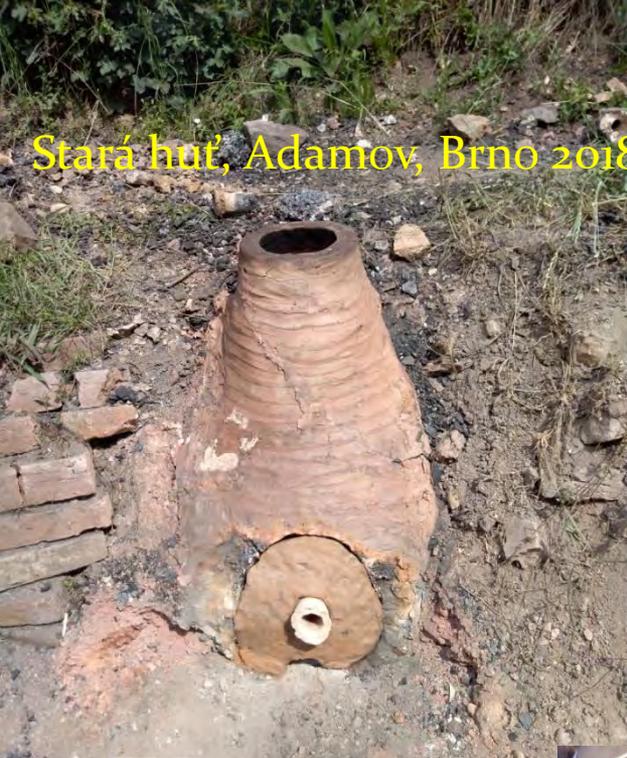

(Pleiner 2000:
Fig. 67,
Jamska peć)

Virje – Sušine 2013.

Stará huť, Adamov, Brno 2018.

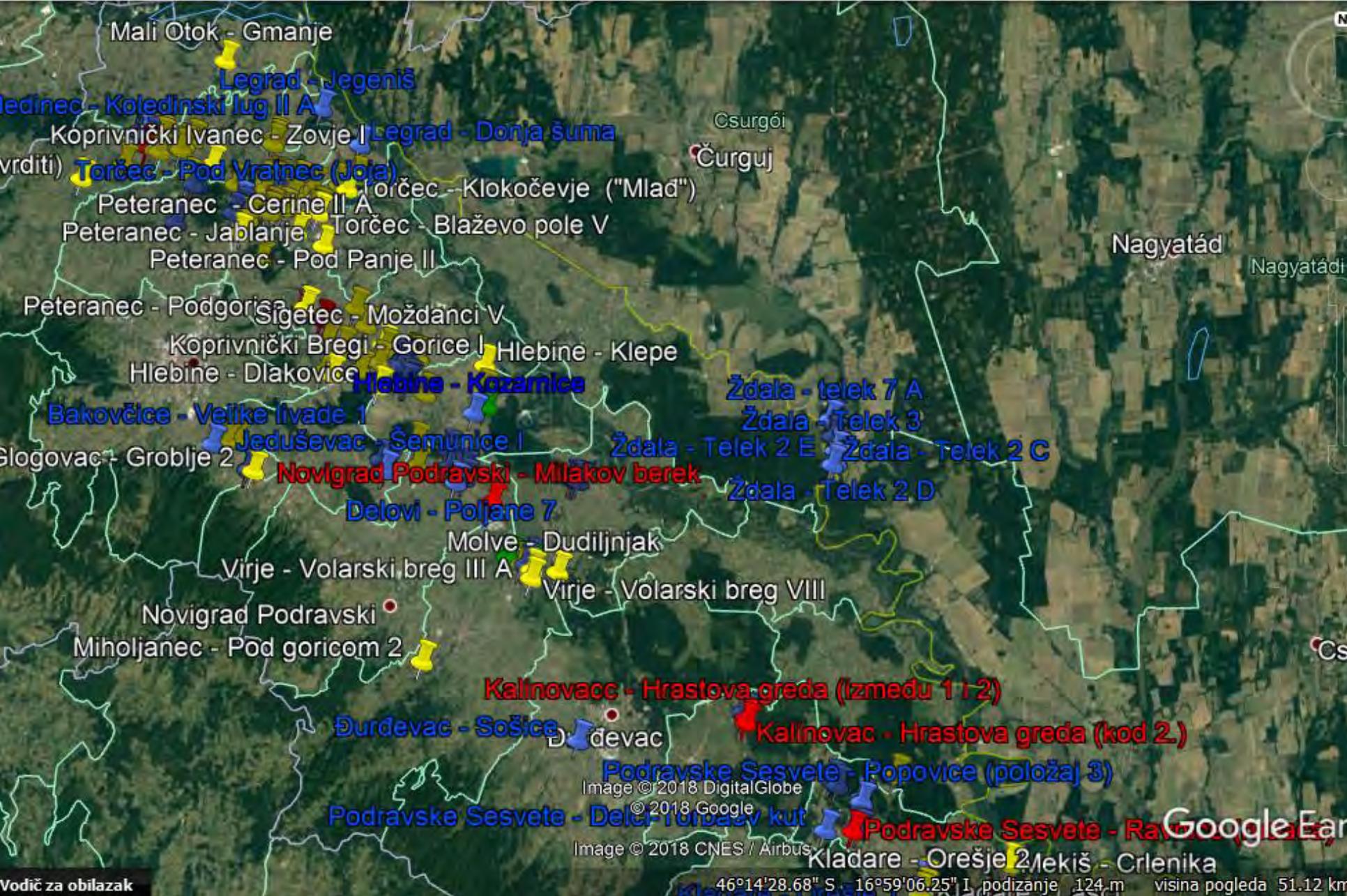
ZATYKO, Csilla. Settlement pattern.
Landscape use in medieval Berzence
(Hungary) / Obrasci naselja. Korištenje
krajolika u srednjovjekovnom Berzencu
(Mađarska), *Podravski zbornik* 39,
Koprivnica, 2013., 164-172.

BOG IRON ORE Barska ruda

Bacteria *Leptothrix*

Virje – Volarski breg
(T. S. Ivančan)

Limonit je željezni oksid s promjenjivom količinom absorbirane i kemijski vezane vode i prema količini vode u sebi može biti crvenkaste, smeđe ili žute boje. Čvrst je, rahao i zemljast, a nastaje trošenjem željezo-karbonata u željezovitim vodama pri koagulaciji otopina željezo-hidroksida, djelovanjem bakterije (OEJLZ 5, str 183).

Total: 157 lokaiteta s metalurškim karakteristikama (zgura/troska, djelovi peći, sapnice);
 Talionički položaji: 56 (prosinac 2017.)

Delovi - Poljane 1

Mjesto: Delovi

Općina: Novigrad Podravski

Županija: Koprivničko-križevačka

TK 1:25 000
Novigrad Podravski 272-4-4

Položaj: G.Š. 46° 07' 20"

G.D. 16° 58' 26"

Oko 1,4 km zapadno od farme za tov junadi koja se nalazi na sjevernom izlazu iz Delova i oko 350 metara jugoistočno od zabačenog plinske stanice Molve 13, na mjestu nekadašnjeg hangara.

Geografske karakteristike: ravničarski prostor; na mjestu talioničke radionice je blaga padina prema sjeverozapadu, prema manjoj potolini kroz koju je nekada tekao potok (n.v. 120 m).

Tip lokaliteta: naselje, talionička radionica

Vrsta nalaza: keramika, talionička zgura, metal

Datacija: rani srednji vijek (9.-11.st.), kasni srednji vijek

Uvjeti nalaza: rekognosciranje, 1973. g., S. Kolar, MGKc; probno iskopavanje, 1974. g., voditelj S. Kolar, MGKc, istr. pov 70 m²; zaštitno iskopavanje, 1983. g., voditelj Z. Marković, MGKc, istr. pov 110 m²; rekognosciranje I. i Z. Zvijerac; zaštitno iskopavanje, 2016. g., voditelj R. Čimin, MGKc, istr. pov. 500 m².

Smještaj nalaza: MGKc; Zbirka obitelji Zvijerac, Torčec

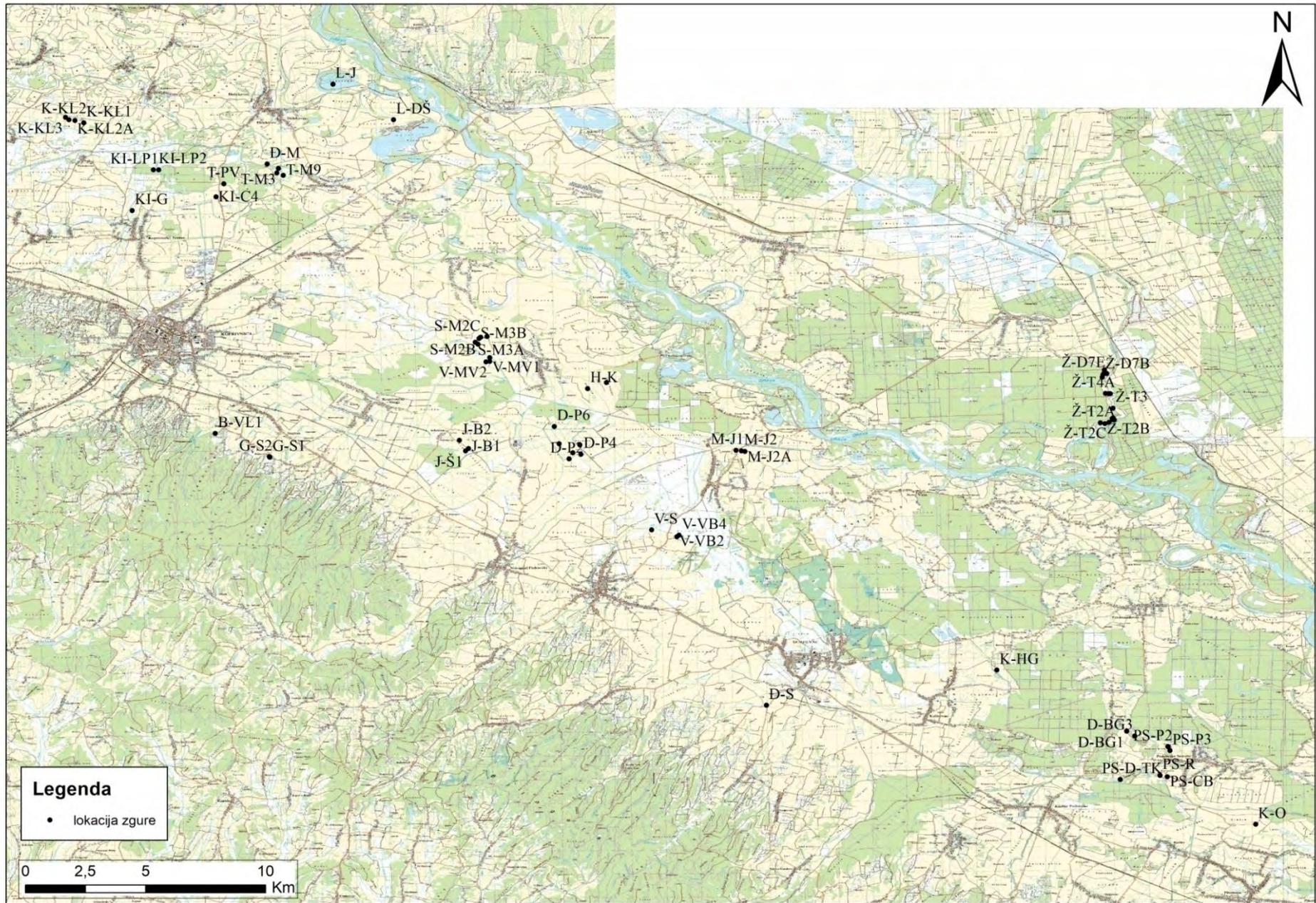
Literatura: Kolar-Sušanj 1973:172-173, T. XCI-XCIII; 1974: 58-60; Kolar 1976: 106,112; Marković 1980b: 324-330; 1984: 296-298,301; 1986c: 84; 1990b: 108; 1994: 113; 1997e:151; Sekelj Ivančan 1995: 137; 2001a, Pl. XVIII, 116; 2010: 21; Zvijerac 2000: 51, 56; 2008: 72; 2010: 12, 17, 18, 20, 22, 26; Valent 2016: 132; Valent et al. 2017: 15-16

Dodatna napomena: Na temelju prikupljenih površinskih nalaza i provedenih zaštitnih arheoloških istraživanja, na lokalitetu Delovi-Poljane 1 zabilježena su naselja iz kasnog brončanog doba, starijeg i mlađeg željeznog doba, te ranog i kasnog srednjeg vijeka. Tijekom triju provedenih istraživanja istraženi su objekti iz brončanog i starijeg željeznog doba te mlađeg srednjeg vijeka.

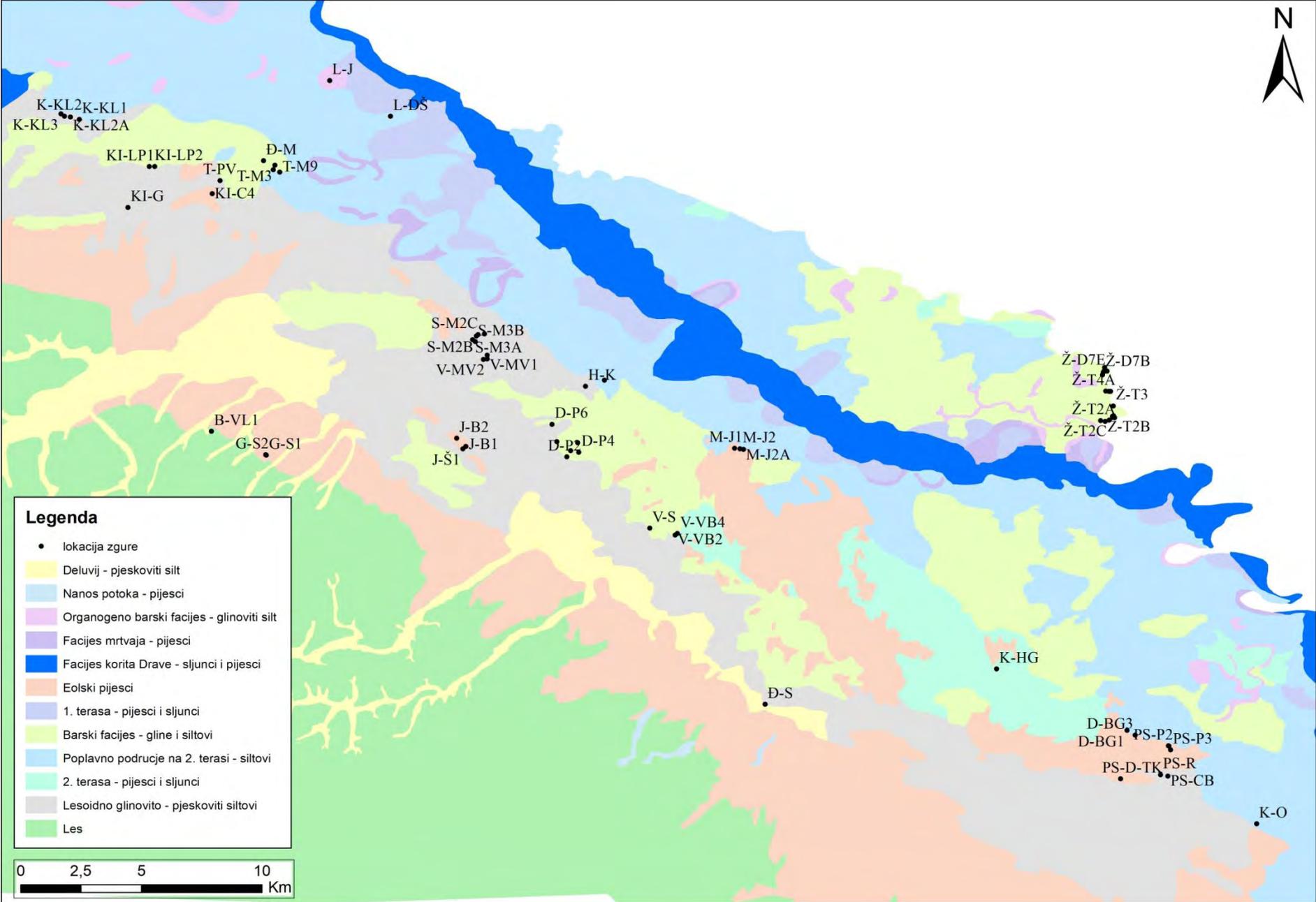

Delovi – Poljane (I. Valent)

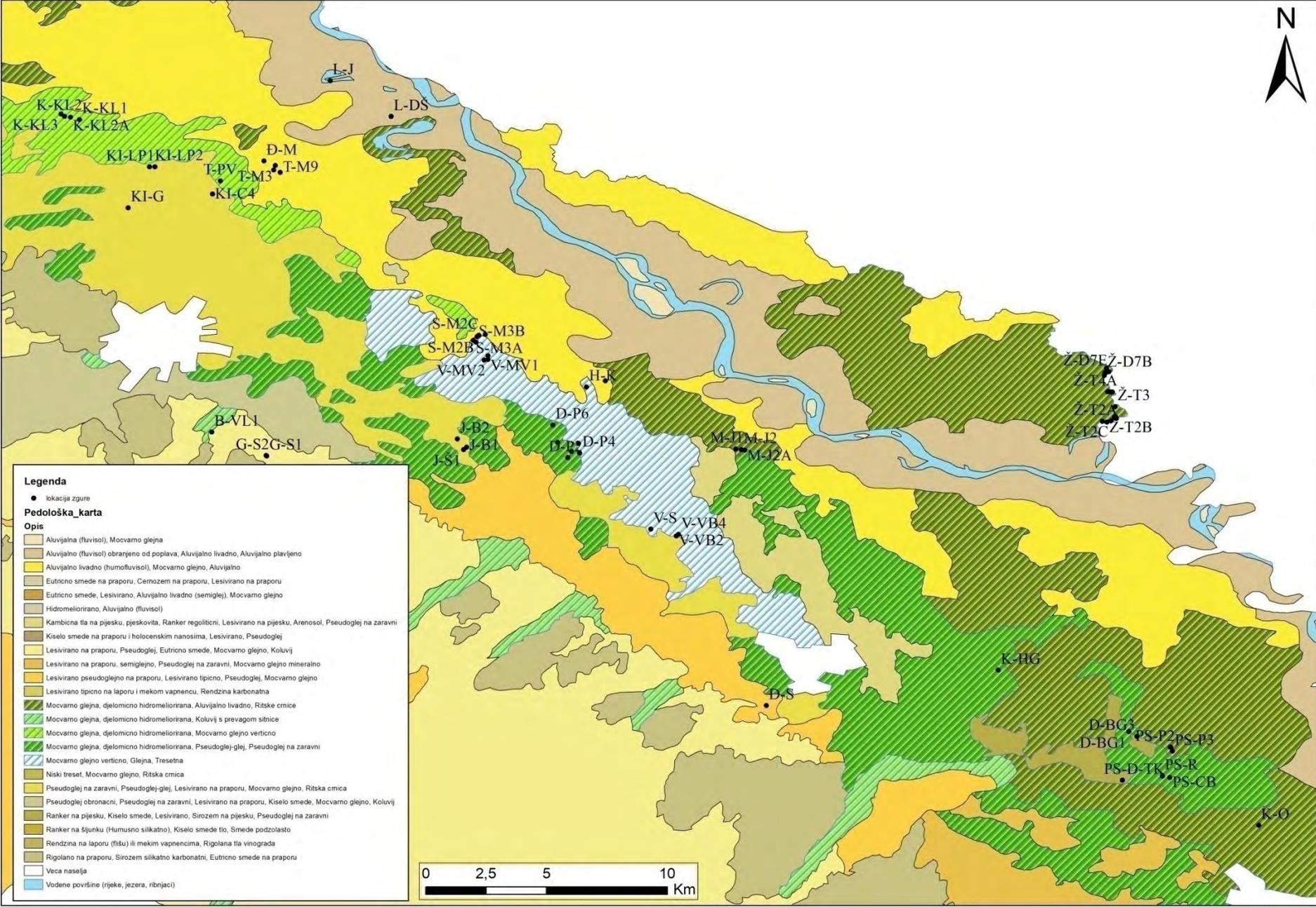

Topografska karta Podravine s arheološkim lokalitetima na kojima je zabilježena talionička djelatnost (prosinac 2017.). (Izradio: Tomislav Brenko, Sveučilište u Zagrebu; Rudarsko-geološko-naftni fakultet; Zavod za mineralogiju, petrologiju i mineralne sirovine)

Geološka karta Podravine s naznačenim položajima arheoloških lokaliteta na kojima je zabilježena talionička djelatnost (Izradio: Tomislav Brenko)

Legenda

- lokacija zgure

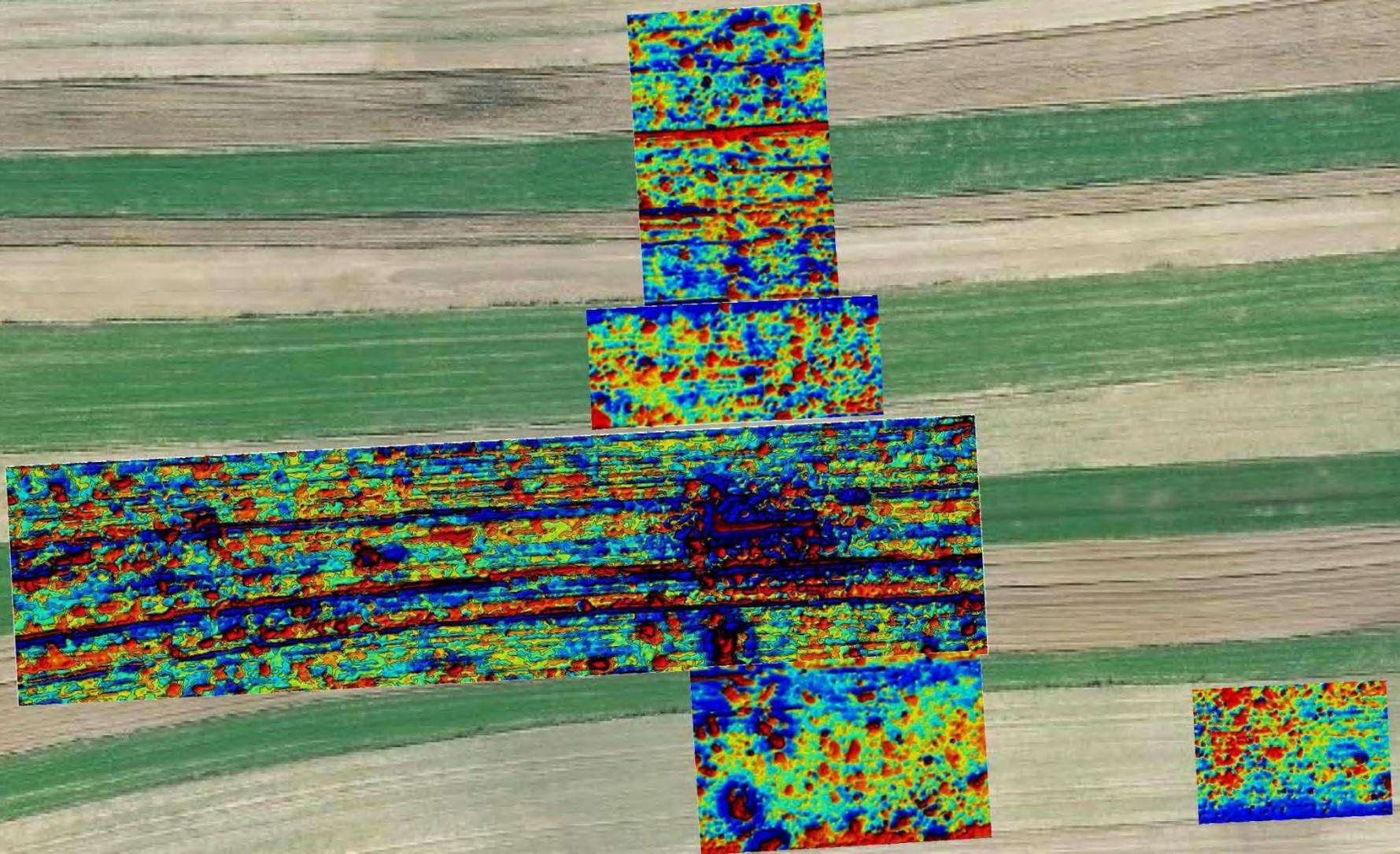
Pedološka karta

Opis

- Aluvijalna (fluvisol), Mocrvamo glejna
- Aluvijalno (fluvisol) obranjeno od poplava, Aluvijalno livadno, Aluvijalno plavičeno
- Aluvijalno livadno (humofluvisol), Mocrvamo glejno, Aluvijalno
- Eutricno smeđe na praporu, Cernožem na praporu, Lesivirano na praporu
- Eutricno smeđe, Lesivirano, Aluvijalno livadno (semiglejo), Mocrvamo glejno
- Hidromeliorirano, Aluvijalno (fluvisol)
- Kambična tla na pijesku, pjeskovita, Ranker regolitčni, Lesivirano na pijesku, Arenosol, Pseudoglej na zaravnj
- Kiselu smeđe na praporu i holocenskim nanosima, Lesivirano, Pseudoglej
- Lesivirano na praporu, Pseudoglej, Eutricno smeđe, Mocrvamo glejno, Koluvij
- Lesivirano na praporu, semiglejno, Pseudoglej na zaravnj, Mocrvamo glejno mineralno
- Lesivirano pseudoglejno na praporu, Lesivirano tipično, Pseudoglej, Mocrvamo glejno
- Lesivirano tipično na laporu i mekom vapnencu, Rendzina karbonatna
- Mocrvamo glejna, djelomično hidromeliorirana, Aluvijalno livadno, Ritske crmice
- Mocrvamo glejna, djelomično hidromeliorirana, Koluvij s prevagom sitnice
- Mocrvamo glejna, djelomično hidromeliorirana, Mocrvamo glejno vertično
- Mocrvamo glejna, djelomično hidromeliorirana, Pseudoglej-glej, Pseudoglej na zaravnj
- Mocrvamo glejno vertično, Glejna, Treseta
- Niski treset, Mocrvamo glejno, Ritska crmica
- Pseudoglej na zaravnj, Pseudoglej-glej, Lesivirano na praporu, Mocrvamo glejno, Ritska crmica
- Pseudoglej obronacni, Pseudoglej na zaravnj, Lesivirano na praporu, Kiselu smeđe, Mocrvamo glejno, Koluvij
- Ranker na pijesku, Kiselu smeđe, Lesivirano, Sirožem na pijesku, Pseudoglej na zaravnj
- Ranker na šljunku (Humusno silikatno), Kiselu smeđe tlo, Smeđe podzolasto
- Rendzina na laporu (flisu) ili mekim vapnencima, Rigolana tla vinograda
- Rigolano na praporu, Sirožem silikatno karbonatni, Eutricno smeđe na praporu
- Veća naselja
- Vodene površine (rijeka, jezera, ribnjaci)

Pedološka karta Podravine s naznačenim položajima arheoloških lokaliteta na kojima je zabilježena talionička djelatnost (Izradio: Tomislav Brenko)

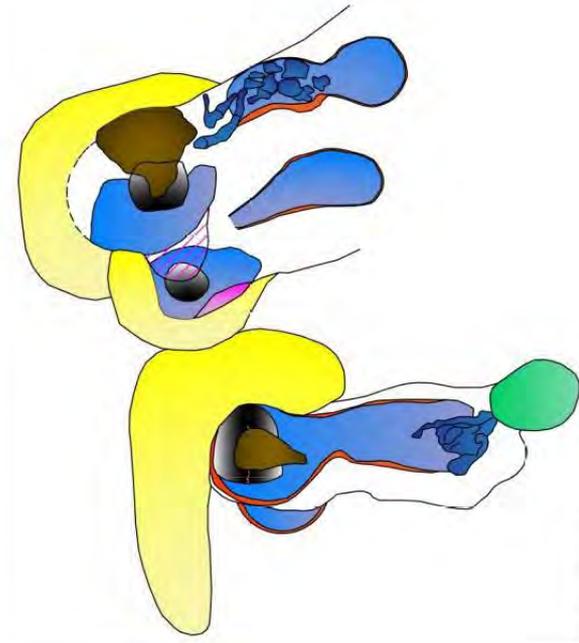
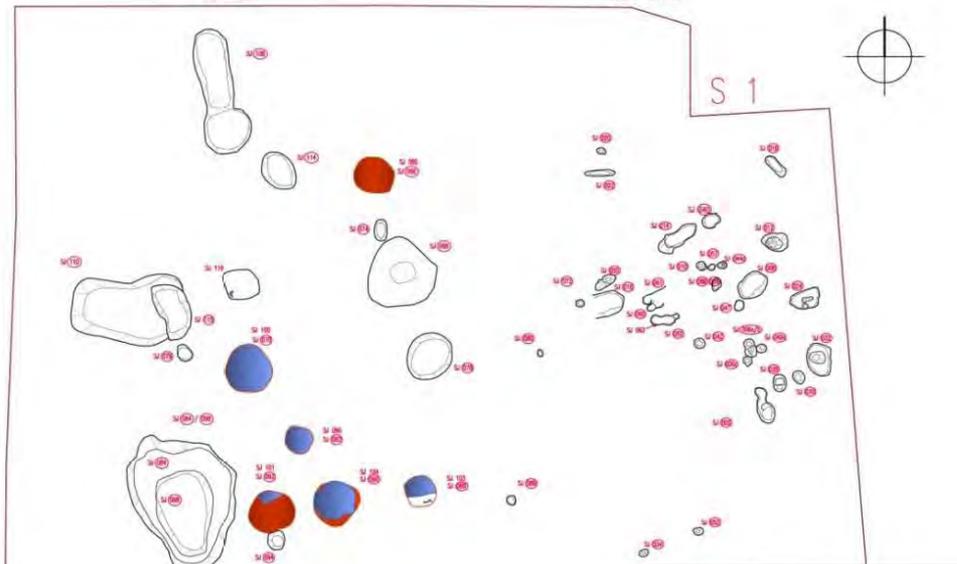
Hlebine – Velike Hlenine (B. Mušič, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo)

S 2

S 2a

S 1

- LEGENDA:
- jamica
  - zapečeno dno peči
  - zapečeni rob oko dna peči
  - obrub vanjski zapečeni ložišta peči
  - zapečena zemlja oko stijenke ložišta
  - zapečena stijena ložišta peči
  - ugljen
  - lakuta zguza
  - skeletica
  - troska-šmo peči

Institut za arheologiju	Hlebine- Velike Hlebine 2016.
Broj crteža: 45	Kvadranti: 1
Stratigrafska jedinica: peći 1, 2, 3, 4	
Datum: 29.3.2017.	Autor crteža: Krišna Turkalj
Mjerilo: 1:150	0 10 50m

- LEGENDA:
- zapečena zemlja
  - jače zapečena zemlja

K. Turkalj, IARH

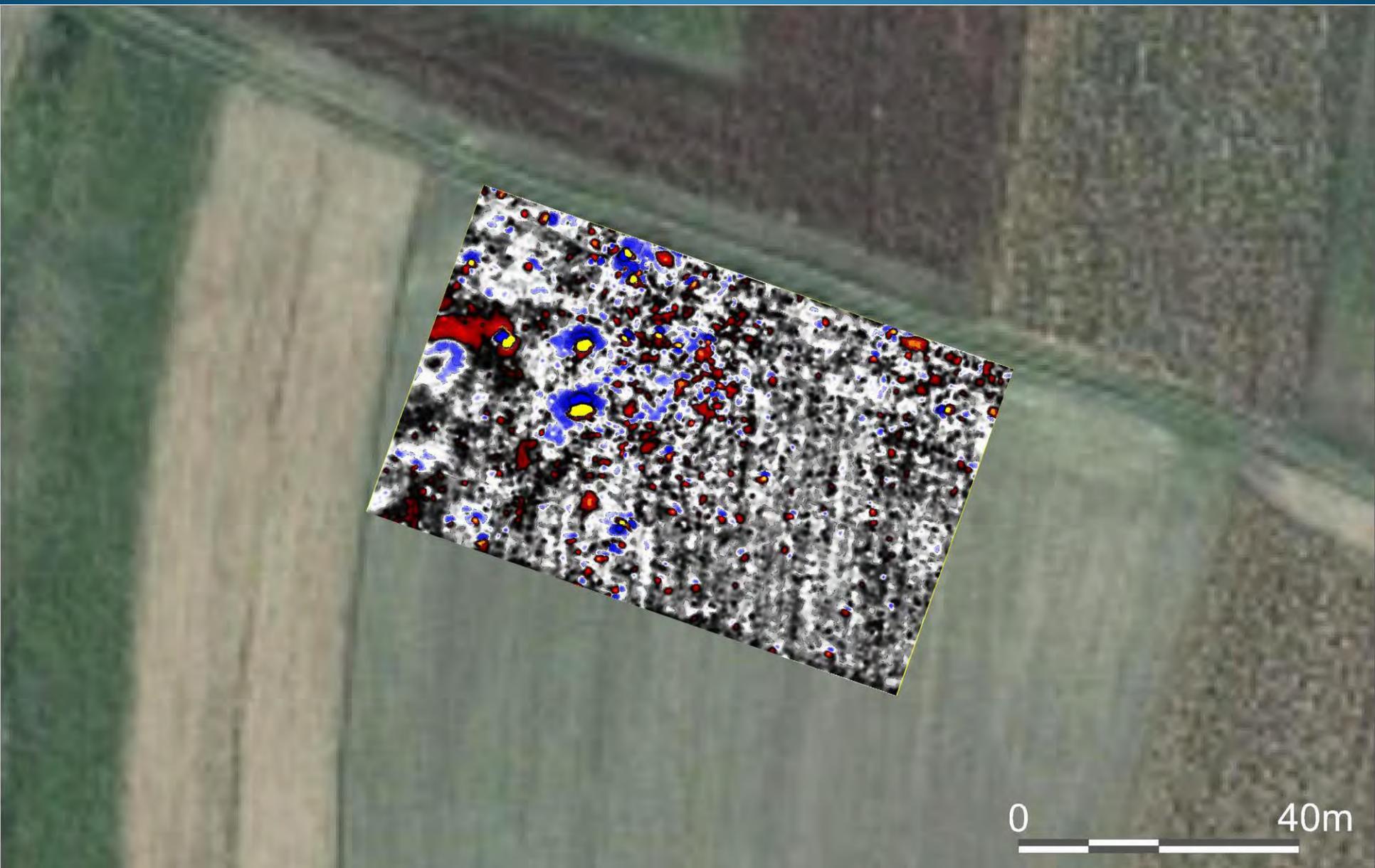
Institut za arheologiju	Hlebine- Velike Hlebine 2017.
Broj crteža: 52	Sonda: 1, 2, 2a
Stratigrafska jedinica: Položaj ukopa unutar Sondi 1 i 2	
Datum: listopad 2017.	Autor crteža: Krišna Turkalj
Mjerilo: 1:150	0 1 5 7m

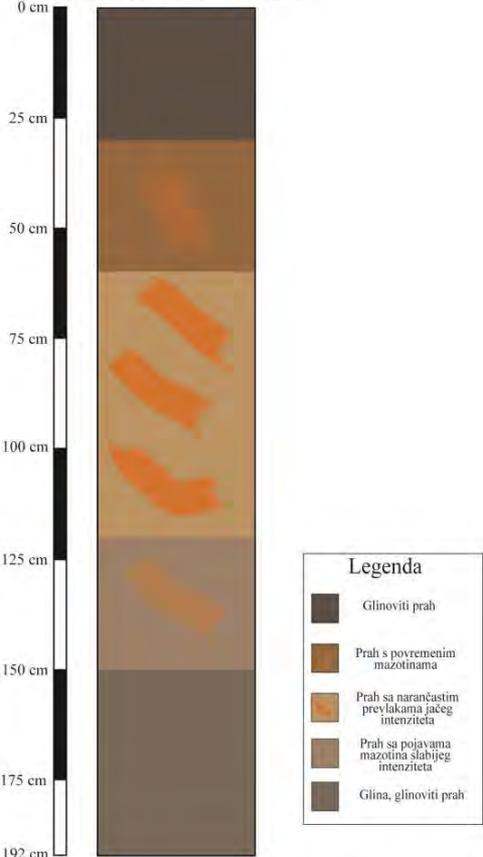
B. Mušić (Univerza v Ljubljani)

0 40m

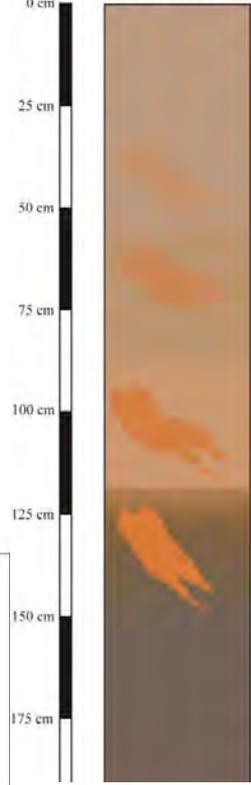
Hlebine - Dedanovice (B. Mušič, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo)

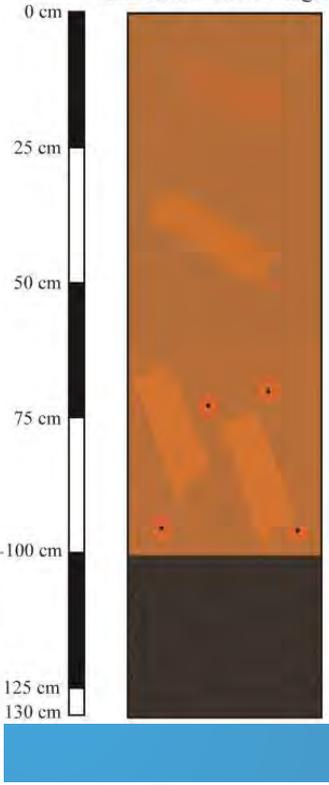
Koprivnički Ivanec - Log Parag

Virje - Sušine

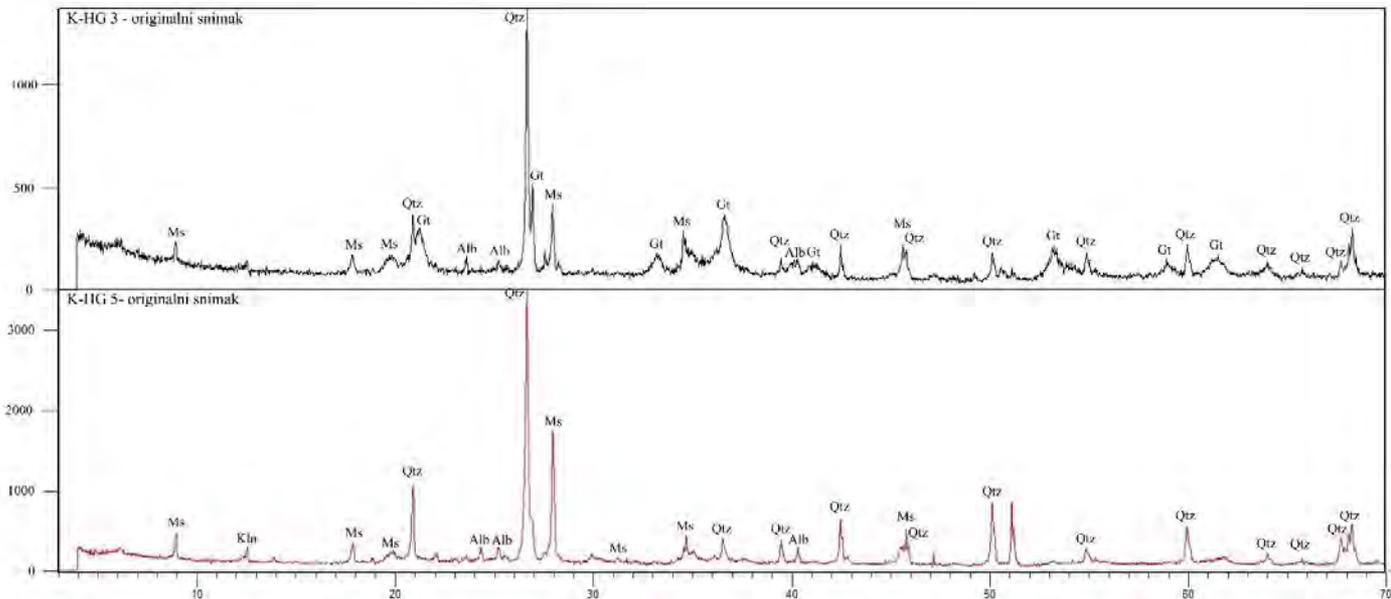

Kalinovac - Hrastova greda

Tomislav Brenko

71 uzorak tla
8 uzoraka tla i rude

Drava drava mrzla voda
donesla me k tebi roda
na početku prveg čina
Žufka, slatka Podravina

...

(P. Kanižaj)

A najbolje tek dolazi...
Hvala Vam na pozornosti!